

10. *Duplex limitatio ad præcedentem regulam.* — Hæc tamen regula dupliciter limitanda est. Primo, nisi talis homo, dum votet, per expressam voluntatem limitet suam intentionem ad objectum sibi propositum, ut sic, vel expresse addat conditionem, nisi tale votum habuerit plures difficultates quam sibi propontantur, nam per talem intentionem manifeste fit hujusmodi votum involuntarum. Quia tunc voluntas est conditionalis, et conditio subsistit. Secus vero est, quando, licet difficultas vel conditio lateat, in intentione non concipitur, sed absolute fertur intentio ad objectum, ut de facto proponitur; nec satis est dicere quod si difficultas illa tunc cognosceretur, homo non voveret, neque illud objectum vellet. Hæc enim conditionalis est de futuro, non de praesenti; et ideo non mutat præsentem voluntatem, sed absolutam illam relinquit, ut sœpe dictum est. Secundo, nisi ex materia proposita et modo proponendi moraliter constet taciturnitatem hujusmodi conditionis, seu proprietatis materiæ æquivalere negationi, et conceptum, qui inde formatur, non solum esse præcisum, sed etiam exclusivum; tunc enim ignorantia jam non est mere negativa, sed vim habet moralis deceptionis. Quando autem de tali ignorantia hoc modo judicandum sit, prudentis arbitrio relinquendum est, multumque pendet ex deliberatione et intentione ipsius voventis.

CAPUT XIII.

UTRUM PRÆTER DELIBERATAM VOLUNTATEM SE OBLIGANDI DEO, NECESSARIA SIT PROMISSIO QUÆ SIT ACTUS INTELLECTUS IN QUO VOTI SUBSTANTIA CONSISTAT?

1. Diximus de actibus intellectus necessariis ad voluntatem vovendi, et ordine naturæ antecedentibus illam; nunc superest explicandum an sit in intellectu aliquis actus subsequens prædictam voluntatem, in quo substantia vel (ut ita dicam) entitas ipsius voti consistat. Ut autem sensus et questionis ratio intelligatur, suppono imprimis votum formaliter consistere in promissione facta Deo; ita ut interius in anima actus vovendi et actus promittendi idem omnino sint. In hoc convenient omnes Doctores, et supra cap. 1 et 2 probatum est. Patetque ex illo Deut. 23: *Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere;* et infra: *Facies sicut promisisti;* ubi verbum vovendi per verbum promittendi ex-

plicatur. Sieut etiam fit Eccles. 5, dum dicitur: *Si quid vorasti Deo, ne moreris reddere, displicet enim illi infidelis et stulta missio;* et infra: *Melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere;* ubi ea, quæ sub votum cadunt, promissa dicuntur; ipsum ergo votum promissio est. Et eodem modo loquuntur Patres, Isidor., lib. 2 Synonym., et habetur cap. In malis, 22, q. 4; et August., Epist. 45: *Jam vorasti, jam te astrinxisti, tenetur apud Deum sponsio tua.* Deinde in votis, quæ ore fiunt, nihil est ore vovere, nisi ore promittere; ergo similiter in mente, nam per votum explicamus quod in mente geritur. Præterea fractio voti infidelitas quædam est apud Deum; infidelitas autem moralis promissioni contraria est; ergo votum est promissio. Tota ratio constat ex allegatis verbis Sapientis: *Displicet enim illi infidelis et stulta missio;* et ex illis 1 Timoth. 5: *Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt,* id est, prius votum, ut Clemens exposuit, lib. 3 Constit., cap. 1, dicens: *Rationem Deo reddet, non quia iterum nupsit, sed quia promissionem non servavit.* Illa ergo fides est promissio, eademque est votum; et illam expositionem secuti sunt Pontifices, Concilia et Patres, ut infra tractando de Transgressione voti videbimus. Denique inter homines ex promissione seu pollicitatione nascitur proxime obligatio; ergo et in ordine ad Deum; sed ille actus spontaneus, per quem homo se obligat Deo, est votum; ergo votum idem est quod promissio. De hoc ergo puncto non est controversia, sed de ipsa promissione, a qua potentia fiat, et quis actus in ea sit.

2. *Ratio dubitandi in actibus voluntatis.* — Hinc ergo intelligitur ratio dubitandi. Nam quod non sit voluntatis actus, patet, quia non est propositum faciendi quod promissum, vel promittendum est, quia ille actus non inducit obligationem, imo neque est simpliciter necessarius ad illam, ut ostensum est. Neque est voluntas vovendi aut promittendi, tum quia talis actus habet pro objecto ipsam promissionem, et votum non habet pro objecto se ipsum, quia repugnat primum objectum alij actus voluntatis esse ipsummet actum, ut ostendit D. Thomas 1. 2, q. 1, artic. 1, ad 2; tum quia promissio et votum est effectus illius voluntatis, atque adeo posterius illa; est ergo aliquis actus distinctus ab illa. At vero post actum illum, quo homo vult promittere Deo, non potest intelligi alius actus ipsiusmet voluntatis, qui ad votum pertineat, quia post il-

CAP. XIII. UTRUM PRÆTER VOLUNTATEM SE OBLIGANDI REQUIRATUR, ETC.

lum actum nihil superest volendum, sed faciendum; ergo in voluntate non potest intellectu actus qui sit votum. Et declaratur ex modo communis loquendi, nam *volo promittere*, et *promitto*, non significant idem; nec qui dicit, *Volo promittere*, censemur promittere, donec dicat, *Promitto*; ergo signum est actum promittendi esse distinctum ab omni voluntatis actu, qui ad vovendum vel promittendum intervenit.

3. *Idem probatur in actibus intellectus.* — Quod autem votum non possit esse actus intellectus, probatur, quia nec est actus tempore vel natura antecedens voluntatem se obligandi Deo, nec etiam est actus posterior; ergo nullus esse potest. Major evidens est ex dictis, quia ante voluntatem vovendi seu obligandi se Deo, non est votum; ergo nullus actus intellectus antecedens dictam voluntatem potest esse votum. Minor etiam probatur, quia omnis actus intellectus, vel est cognitionis, vel locutionis; neuter autem ex his actibus potest esse votum: non quidem cognitionis, nam post voluntatem vovendi aut se obligandi nulla cognitionis necessaria sequitur in intellectu, nisi cognitionis quasi reflexiva, qua cognoscit homo quod vult, seu voluerit se obligare. Quæ cognitionis non potest esse votum, tum quia non est cognitionis ad alterum, sed ad se; tum etiam quia non est actus practicus, sed speculatorius, quo homo alium actum suum cognoscit, vel effectum ejus, votum autem est actus practicus, ut recte D. Thomas dixit; tum quia talis cognitionis videtur supponere votum; nam, eo ipso quo vult se obligare Deo, obligatus manet, nam illa voluntas efficax est; ergo cum homo cognoscit illam voluntatem in se, jam cognoscit se obligatum; ergo jam supponitur votum. Quoad alteram vero partem de locutione, probatur minor, quia locutio interna ad Deum sola voluntate sufficienter fit, ut supra tract. 4, lib. 1, cap. 4, dixi; et licet possit etiam ab homine fieri per conceptus verborum, ut ibidem cap. 3 declaravi, hæc locutio non est necessaria, sed valde accidentaria ad votum Deo faciendum, et ad obligationem ejus; ergo.

4. *Prima sententia.* — Duæ itaque in hac re sunt opiniones. Prima dicit, promissionem ad Deum, quæ est votum, esse quendam actum intellectus posteriore voluntati promittendi, ac se obligandi, et ab illa procedentem per modum cuiusdam impulsus et imperii, quo se homo ordinat ad Deum. Hæc est opinio D. Thomæ, d. art. 1, quam ibi Cajetan., Sot., Aragon. et alii moderni sequuntur, et omnes illi, qui orationem, legem, et imperium in intellectu constituant, quos supra, d. cap. 3, commemoravi. D. Thomas utitur illa ratione, quia ordinare, ad intellectum pertinet; per votum autem ordinat homo seipsum, ut rem quam votet, ad Deum. Verumtamen ad hanc rationem jam diximus, citato loco, cum Scoto, et cum ipso D. Thoma aliis locis, non esse solius rationis ordinare, sed etiam voluntatis. Nam profecto referre, ordinare est; voluntas autem refert actiones ad finem, vel ad alterum; ut qui vult obedire alteri, voluntatem suam voluntati alterius subordinat, et qui vult suum corpus tradere alteri, ut per matrimonium, suum corpus subjicit potestati alterius, quæ est quædam ordinatio. Sic ergo ex parte ordinationis non repugnat votum esse actum voluntatis. Aliter solet probari hæc opinio, quia votum est quasi lex privata, quam homo sibi imponit, ut ait D. Thomas, d. quæst. 88, art. 10, quia sicut ex lege nascitur publica obligatio, ita ex voto privata; sed lex est actus intellectus; ergo et votum. Verumtamen et de fundamento hujus rationis est eadem controversia, præsertim de lege positiva, cui magis comparatur votum. Et præterea propositio illa, quod votum sit lex privata, metaphorica quodammodo est, ut infra declarabo; ex metaphorica autem locutione subsumendo propriam, non potest esse efficax argumentatio, quia virtute fit in quatuor terminis.

5. *Secunda sententia.* — Est ergo secunda sententia, asserens votum mentale esse actum voluntatis, quo voluntas efficaciter vult se obligare Deo ad hoc vel illud in honorem ipsius faciendum. Hanc sententiam tenent in 4, distinct. 38, Major, q. 1, definiens votum esse voluntatem; Supplement. Gabr., q. 1, art. 1, qui bene rem disputat. Insinuat Scot., ibi, q. unic., verb. *Alia ratio*, quatenus dicit per actum voluntatis obligari aliquem vovendo, quia per solam voluntatem est dominus, et transfert dominium, etc. Idem sentit Richard., art. 2, q. 2; Palac., disput. 1. Alii vero antiqui non satis rem disputant nec explicant, semper tamen magis tribuunt votum voluntati quam intellectui, et jura interdum explicant per propositum firmum, id est, obligatorium, ut supra visum est. Ipsum etiam nomen *votum* a voluntate deductum est, ut dictum sit *votum*, quasi volitum, ut assernit Bart., in 1. *Qui in aliena, in prine, ff. de Aquir. hæred.* Et hoc fortasse sentiunt Canonistæ, quando dicunt ad votum sufficere propositum, ut dixi-

mus cap. 4. Et plura ex illis adducit Stunica, q. 4, n. 37 et sequentibus, qui nunc in hanc, nunc in aliam sententiam inclinat. Denique in hac opinione sunt omnes Doctores, qui legem, imperium, vel orationem in voluntate constituant, est enim eadem ratio.

6. *Sensus hujus opinionis expenditur.*—Ut autem fundamentum hujus sententiae intelligatur, prius est sensus percipiendus. Non enim in proposito seu voluntate faciendi vel non facier di rem promissam, votum ponit, sed in voluntate se obligandi Deo, ut ex dictis constat. Hic autem actus, *Volo obligari Deo ad castitatem servandam*, dupliciter accipi potest. Primo, tanquam solum propositum de futuro, ita ut licet actus voluntatis sit de praesenti, objectum ejus tantum sit aliquid faciendum futuro tempore, ut cum dico, *Volo servare praecepta, et similia*, et in hoc sensu constat, talem actum voluntatis non esse votum nec promissionem, sed tantum propositum vovendi vel promittendi. Unde si quis dicat, *Volo promittere*, in eodem sensu de futuro, non promittit, nec illa verba aequivalent huic verbo, *Promitto*. Alio vero modo potest intelligi actus voluntatis se obligandi efficaciter et ex tunc, seu ex vi talis actus, ita ut idem sit, *Volo obligari*, quod, *Volo manere obligatus*, seu, *Volo ut ex nunc in me oriar vinculum et obligatio*. De hoc ergo actu intelligit haec opinio esse votum, nec dependere in esse voti ab aliquo subsequenti actu intellectus.

7. *In quo actu voluntatis consistat votum.*—Sic ergo explicata haec opinio mihi videtur vera. Et fundatur primo, quia illa voluntas per se ipsam statim inducit spontaneam obligationem in ordine ad Deum, et voluntarie assumptam; ergo est votum. Consequientia patet ex proprio effectu voti supra declarato. Antecedens autem probatur, quia ille effectus obligandi se est in hominis potestate, et illa voluntas est absoluta et efficax, et pro statim (ut sic me explicem); ergo quantum est ex parte illius et ex parte hominis, statim etiam per se ipsam inducit obligationem. Neque vero ex parte ejus cui fit talis obligatio, aliquid amplius necessarium est, quia in his obligationibus maxime requiri solet, ex parte ejus cui fiunt, acceptatio at vero cum obligatio haec sit ad Deum, qui intuetur eorū, et videt talem voluntatis determinationem, si sit de materia capaci, statim potest acceptari; ergo etiam ex parte creditoris nihil aliud requiritur ad talem obligationem. Dices: licet

ex parte illius voluntatis statim et efficaciter sequatur obligatio, non tamen immediate, sed mediante facultate ad illam faciendam apta, quae est intellectus, sicut ex hoc actu efficaci, *Volo moveri*, statim sequitur motus, non tamen immediate, sed per motivam potentiam.

8. Contra hoc vero insto, declarando aliud fundamentum hujus sententiae, quia post illum voluntatis actum nullus potest intelligi in intellectu, qui necessarius sit, nec per se conferat ad efficiendam obligationem apud Deum; ergo sola voluntas est, quae et efficaciter et immediate illam inducit. Consequientia est clara. Et antecedens probatur, quia post illam voluntatem proxime sequi potest in intellectu cognitio quasi experimentalis, qua homo quasi intuetur et experitur in se talem actum voluntatis, quae cognitio ut sic non est ad Deum, nec aliquid ordinat ad ipsum, et ideo non potest esse votum, ut supra argumentabar. Deinde intelligi judicium potest, quo homo judicat se ex vi illius voluntatis esse obligatum Deo; et hoc judicium multo minus potest esse votum, tum ob eamdem rationem, tum quia supponit effectum voti et consequenter votum, tum quia quotidie ferre possumus illud judicium iterum atque iterum, et non propterea iteratur votum. Hi ergo actus cognoscendi, licet necessarii sint ad implendum postea votum, non tamen ad faciendum illud: praeter illos autem nullus alias actus cognoscendi per se conjungitur illi voluntati, nec intelligi potest ad quid sit, vel quis aut qualis sit.

9. Praeter cognitionem autem potest esse in mente locutio; haec autem in praesenti materia non potest esse necessaria ad voti existentiam et obligationem, et maxime loquendo de locutione, quae sit actus intellectus; nam obligatio voti est ad Deum, qui nulla indiget locutione hominis, ut videat voluntatem se obligandi ipsi Deo; ad quid ergo est talis locutio necessaria? Deinde haec locutio ad Deum, si sit pure spiritualis, per voluntatem fit, ut in tractatu de Oratione ostensum est; ergo etiam ex hac parte non est necessarius actus intellectus. Et praeterea cum talis locutio ad Deum non sit nisi ordinatio quaedam proprii actus, quasi per voluntariam presentationem talis actus in conspectu Dei, haec ordinatio quasi in actu exercito includitur in voluntate se obligandi Deo. Nam illa voluntas ad Deum voluntarie ordinatur intime, et per seipsum, et qui illam habet, optime novit non ordinare obligationem suam ad ignoran-

tem illam, sed ad eum qui optime novit illam, et acceptat, et exigit; ergo ex hac parte in illo actu includitur sufficiens ordinatio. Quod si addatur expressus actus voluntatis quo velit illam suam voluntatem et obligationem Deo offerre et presentare, erit ad majorem fervorem (ut ita dicam) ipsius voventis, non de necessitate voti; quamvis etiam illa major expressio ad voluntatem pertineat, ut dixi.

10. Denique si addatur locutio mentalis per conceptus verborum sensibilium, illa magis extrinseca est ad rationem voti respectu Dei, tum quia non est necessaria ut obligatio acceptetur a Deo, ut ostensum est; tum etiam quia illa jam supponit totum id quod ex parte hominis est necessarium ad obligationem. Quod per comparationem ad promissionem, quae fit homini, magis innotescet, nam inter homines, ad effectum promissionis, praeter efficacem voluntatem obligandi se alteri, requiri possunt verba aut signa, quibus alteri constet illa voluntas, ut possit alius obligationem acceptare; at in ordine ad Deum non sunt necessaria talia signa, etiam intellectualia, sed voluntas ipsa se suoque actus ordinans sufficit; ergo.

11. *Solum consensum voluntatis perficere matrimonium.*—Unde etiam sumi potest argumentum, quia in promissione quae fit homini, quidquid post consensum voluntatis requiritur ad firmitatem promissionis, vel eijuscumque alterius contractus, est tantum in ratione signi, ut alteri innotescat consensus promittentis vel donantis. Unde inter homines haec verba: *Promitto tibi hanc rem*, nihil aliud significant, nisi, voluntate mea me tibi obligo ad rem hanc tibi donandam. Unde verbis illis nihil respondet in mente promittentis, nisi voluntas se obligandi, et in intellectu conceptus eorumdem verborum, quibus dirigitur lingua ad illa verba proferenda, nec intelligi potest in intellectu aliis actus illis verbis respondens. Idemque est in qualibet donatione. Et in matrimonio, verba illa, quibus perficitur Sacramentum: *Accipio te in meam, neque tibi trado*, aut similia, licet per intellectum dictentur, immediate indicant consensum voluntatis in traditionem sui corporis, vel in acceptationem alterius. Et ideo solent dicere jura solum mutuum consensum dandi et acceptandi invicem corpora, perficere matrimonium, ut loquitur Alexander III, in cap. *Cum locum*, de Sponsalibus, et Nicol. Papa, in cap. *Sufficiat*, 28, q. 2, quia nimis, licet verba necessaria sint, solum requiruntur ut signa

consensus ipse autem consensus voluntatis est propria et per se causa vinculi et obligationis. At in promissione ad Deum non sunt necessaria signa, per se loquendo, sed voluntas ipsa per se innotescit Deo; et eo ipso quod est de obligatione illi efficaciter facienda, ordinatur ad ipsum, et si est recta, et conformis voluntati ejus, acceptatur ab ipso; ergo illa per se sufficit ad votum. Dico autem per se, quia interdum ex statuto Ecclesiae vel ex intentione voventis, potest require exterior promissio, etiam publica, ut votum coram Deo valeat; sed illud et accidentarium est, et tunc etiam illa exterior significatio est quasi conditio necessaria ad valorem consensus: substantia autem voti, quatenus in anima est, in consensu consistit.

12. Dicere vero potest aliquis, praeter voluntatem se obligandi, et locutionem mentalem, intervenire actum imperii, quo sibi homo imperat talem obligationem, et illum esse actum intellectus, et privatam legem quam sibi homo imponit, et in illo consistere votum, licet non vocetur imperium, sed promissio, quia non est ordinatio a superiore proveniens in subditum, sed est ordinatio qua ipse subditus se ordinat ad superiorem. Sed contra hoc dici possent multa de imperio, quia revera praeter judicium non potest esse nisi locutio, ut in 1. 2 latius dicitur. Hic tamen est peculiaris ratio non admittendi talem actum speciale, quia imperium proprium cadit in actum humanum qui imperatur; hic autem nullum tale esse potest. Nam practicum judicium quod antecedit voluntatem se obligandi Deo, esto vocetur imperium, non est votum, ut jam ostensum est, quia ex illo non nascitur propria obligatio; imo potest non sequi, quia potest voluntas non obedire. Post illam autem voluntatem non superest actus humanus imperandus, nisi forte executio actus promissi per votum, quod imperium est, et effectus voti, non votum, et effectus voluntarius, qui potest non imperari frangendo votum. Nec potest fungi imperium se obligandi, nam se obligare præcise sumptum, ut est aliquid distinctum ab actu voluntario per quem causatur, non est actus imperatus, sed est vinculum, seu effectus moralis relictus ex voluntate se obligandi; ergo circa illud vinculum ut sic non potest immediate versari aliud imperium, praeter voluntatem se obligandi. Dieunt aliqui, imperium illud esse de acceptanda obligatione voti, quae acceptatio actus humanus est. Sed non recte, quia qui votet, vel non acceptat

obligationem, sed facit, Deus autem est qui acceptat; vel non aliter homo acceptat illam, quam faciendo et volendo illam; acceptatio ergo obligationis non est aliquid præter voluntatem se obligandi; at imperium hujus voluntatis non est votum, ut ostensum est, quia antecedit illam; ergo nullum imperium ab illa voluntate distinctum potest esse votum.

13. *Quomodo votum dicatur lex particularis.* — *Dupliciter oriri potest obligatio ex actione aliqua.* — *Obligatio ex facto non ex intellectu, sed ex voluntate oriri.* — Neque obstat quod votum dicatur lex particularis, tum quia lex sufficenter ferri posset per voluntatem, si per se innotesceret illi cui imponitur, sicut unicuique innotescit voluntas propria. Tum maxime quia (ut dicebam) locutio illa metaphoram involvit. Quod ita declaro, nam duplice potest oriri obligatio ex actione aliqua: aut tanquam ex facto, ut ex furto nascitur obligatio restituendi, vel ex testamento nascitur obligatio implendi voluntatem testatoris; aut tanquam ex jure, ut ex naturali dictamine, unicuique dandum esse quod suum est, nascitur obligatio restituendi rem alienam. Ex voto igitur vel quacumque promissione nascitur obligatio tanquam ex facto, et ideo licet dicatur lex privata propter quamdam similitudinem cum lege in producenda obligatione per voluntatem, tamen revera non est proprie lex, quia non constituit jus; nec est actus jurisdictionis, sicut voluntas testatoris potest dici quasi lex respectu hæredis, non tamen proprie, sed per quamdam analogiam. Propria autem obligatio, tanquam ex jure, servandi votum oritur ex illa lege naturali: *Redde domino vota tua;* et hæc lex dici potest esse in dictamine intellectus, non est tamen votum, sed circa votum, ut circa propriam materiam, versatur. Obligatio ergo, quæ oritur ex facto, non est necesse oriri ex intellectu, sed ordinarie nascitur ex voluntate, ut patet in matrimonio et in testamento, in quibus præter voluntatem sola signa externa requiruntur propter cognitionem humanam; in præsenti ergo voluntas sufficit, et signa non sunt necessaria ut votum sit, sed ut hominibus innotescat, ut ostensum est.

14. *Respondetur dubitationi initio proposita.* — *Votum dupliciter accipi potest.* — Denique ad rationem dubitandi in principio positam, respondeo promissionem aut votum duplice accepi. Uno modo, pro obligatione, et vinculo quod manet in homine habente votum; alio modo, pro actu illo a quo immediate

nascitur obligatio; hæc posterior significatio est magis propria, magisque usitata, tamen prior etiam est frequens; sic enim ait D. Thom., in d. artic. 4: *Votum quamdam obligationem importat ad aliquid faciendum, vel non faciendum;* et Supplem. Gabr., d. q. 1, dixit, promissionem esse obligationem adimplendi propositum, quo homo vult esse obligatus, et votum nihil aliud esse quam obligationem, qua quis se sponte obligat Deo. Hæc enim et similia intelligenda sunt de voto, quatenus est vinculum permanens, et quasi in habitu. Dico ergo, votum proprie dictum, prout significat actum illum, quo homo se obligat Deo, non habere pro objecto alium actum huīnam, sed obligationem ipsam, seu vinculum efficiendum per actum vovendi. Atque ita voluntas illa, qua homo se obligat Deo, habet pro objecto obligationem ipsam ad Deum, et ita habet pro objecto votum vel promissionem, quatenus hæc significat vinculum ipsum efficiendum per votum, non quatenus significat actum vovendi aut promittendi. Et similiter votum, prout sumitur pro ipso vinculo seu obligatione, recte dicitur esse effectus volitionis se obligandi. Si vero sit sermo de ipso actu inducente obligationem, potius dicendus est effectus potentiae voluntatis, et formaliter esse actus ejus.

15. Illæ autem locutiones, Volo promittere, aut Volo vovere, jam explicatae sunt; nam si sint de futuro ex parte promissionis et voti, significant præsens propositum voluntatis de alio futuro actu voluntatis, sicut, Volo amare, aut Volo poenitere; si autem sint de præsenti quoad effectum volitum, sic velle promittere vel vovere, idem est quod velle obligari statim cum effectu, et ibi promissio pro obligatione sumitur; vel certe, licet promissio nihil aliud sit quam ipsamet volitio obligationem inducens, quia illa spontanea est, et per se intrinseca voluntaria, recte dicitur velle promittere, qui ita se vult obligare, non quia habeat promissionem ipsam actualē pro objecto ejusdem actus, sed quia promittendo vult etiam promittere; sicut qui amat, vult amare, non alio actu, sed ipso amore. Verum quidem est homines vix posse exercere hos actus interiores etiam voluntatis, quin illos exprimant, loquendo saltem mentaliter, ut cum amo Deum interius, quasi loquendo profero in mente hæc verba: *Diligam te, Domine, fortitudo mea,* vel similia; et similiter cum volo me obligare Deo, mente profero verbum, *Voveo aut promitto Deo;* tamen sicut

amor non consistit in verbis etiam mentalibus, sed in significato per verba, ita et votum; per verbum autem Promitto, nihil aliud significatur, nisi, Volo me obligare, seu voluntarie me obligo, ut satis declaratum est.

CAPUT XIV.

UTRUM VOTUM SIT TANTUM PROMISSIO DEO FACTA, VEL ETIAM TRADITIO?

1. *Votum simplex privative tantum differt a solemni.* — Non disputarunt quæstionem hanc antiqui Theologi de voto in genere nec de voto simplici; attigerunt vero illam circa votum solemne, tractando, in 4, d. 38, quomodo solemne votum castitatis impedit ac dirimat matrimonium; nos autem in præsenti nihil de voto solemni, ut tale est, dicere intendimus, sed de voto secundum se, atque adeo de ratione voti simplicis. Credimus enim votum simplex quasi privative tantum differre a solemni ejusdem materiæ, quia votum simplex includit quidquid est necessarium ad perfectam et specificam rationem voti in tali materia, et nihil aliud; votum autem solemne includit etiam totam specificam rationem voti, et addit quidpiam aliud quod votum in ratione solemnis constituit; quid autem illud sit, et quomodo ad rationem voti comparetur, infra suo loco dicetur, et ideo nunc non tractabimus an traditio requiratur ad votum solemne, vel quomodo cum illa conjugatur. Nihilominus tamen ad explicandam complete specificam rationem voti, vel simplicis, vel absolute spectati, necessarium visum est propositam quæstionem examinare. Quia cum vix possimus nos differentias ultimas rerum nisi per negationes explicare, ad essentiam voti comprehendendam non satis est dixisse illam consistere in promissione valida Deo facta; sed necesse est ostendere in hoc solo, et nullo alio addito ex parte actionis, consummari rationem voti. Nihil autem ex cogitatum hactenus est, vel videtur posse cogitari, addi posse ultra promissionem rei, præter traditionem ejus, et ideo de illa specialiter movetur quæstio.

2. *Prima opinio.* — *Duplex modus colligendi diversitatem votorum.* — Est ergo quædam opinio quæ duabus assertionibus continetur. Prima est, votum secundum se ac simplex sufficenter perfici posse per solam promissionem sine traditione. Secunda est, aliquando votum etiam simplex non sola promissione perfici, sed traditionem etiam includere. Et de prima

quidem assertione nulla est difficultas, nam communis est et clara, ut patebit. In secunda autem est maxima, tum in explicanda illa differentia votorum etiam simplicium, tum in conjungendo per se duas illas rationes promissionis et traditionis in eodem actu voven-di. Duobus ergo modis potest illa diversitas votorum declarari, primo ex parte materialium, secundo ex intentione voventis.

3. *Primus modus.* — Prior ergo modus declaratur, et probatur primo exemplis: nam votum ingrediendi religionem verum ac perfectum votum est, et tamen in sola promissione consistit; nam sic vovens nihil statim et ex vi voti tradit Deo, sed solum obligat se ad tradendum in futurum. At vero votum castitatis, etiam simplex, non solam promissionem, sed etiam traditionem includit, quia statim, et ex vi illius, vovens corpus suum tradit et consecrat Deo in perpetuam castitatem. Idem cernere licet in voto obedientiæ omnino simplici, et extra omnem statum religionis facto, nam per illud statim tradit vovens suam voluntatem illi cui obedire promittit. Secundo, probatur ratione utraque assertio. Prior quidem, quia votum interdum est tantum de actione futura, quæ nondum est, ut est de ingressu religionis, de peregrinatione, et similibus; in his ergo votis et materiis tan-tum habet locum promissio, et non traditio, quia traditio tantum esse potest de re jam existente, quia non traditur nisi quod est; promissio autem est de re futura, nondumque existente. Posterior autem assertio contraria probatur, quia votum aliquando fit de re existente, quæ per ipsum votum etiam simplex exhibetur et traditur in ordine ad actionem futuram, vel moralem omissionem, seu privationem (quæ in moralibus nomine actionum comprehenditur, juxta doctrinam D. Thom. 1. 2, q. 71, art. 6), ut fit per votum castitatis et obedientiæ, et similia; ergo tale votum licet in ordine ad actus futuros includat promissionem, et ideo per verbum promittendi communiter fiat, aliquam traditionem includit, ejus nimurum rei præsentis qua in futurum utendum est. Quia de re quæ in præsenti exhibetur, ut sic, non fit promissio, sed traditio; sic ergo ex parte materialium distinguuntur talia vota. Tertio declaratur differentia a signo, nam si post votum castitatis quis fornicietur, statim violat votum, non vero si fornicietur post votum religionis, antequam actu se tradat religioni; hæc autem differentia non aliunde provenit, nisi ex eo quod per prius